

دۇنياۋى مەشھۇر شەخسلەر مەجمۇئەسى

”كەتكى قۇياش“ — ياشلار - ئۆسمۈرلەر ئوقۇشلۇقى
دۆلەتنىڭ 11 - بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدىكى نۇقتىلىق كىتاب تورى

يورۇقلۇق ئەلچىسى

خېلىن كىلىپ

مىللەتلەر نەشرىياتى

يورۇقلۇق ئەلچىسى

خېلىن كېلىپىر

قەلەم تەۋرەتكۈچىلەر: سۈيلى شياڭ يۈن جۈن ۋاڭ
يەن فالڭ جالڭ پىڭ

رەسىمنى سىزغۇچىلار: مياۋ ۋېي لۈ لېي ساۋ ئېرگاڭ
ليۇ جىڭ خېجېي ساۋ چاڭشۈ

يالا خوك لۇ شياۋ ۋاڭ جىڭ
چى شىن لۇ جىڭچى جالڭ يۈرۈڭ شياۋ مىڭ
چىنشىۋ شېڭيى
بەت ياسىغۇچى:

قىسقىچە مەزمۇنى

«دۇنياۋى مەشھۇر شەخسلەر مەجمۇئەسى» — تىلىم-پەن، سىياسىي، مائارىپ، ئەدەبىيات-سەنئەت قاتارلىق ساھەلەردە كىشىلەرنىڭ ھۆرمىتىگە ئېرىشكەن ھەم ئۆزگە سېپىدە ئاجايىپ نەتىجىلەرنى يارىتىپ، ئىنسانىيەت تارىخىنىڭ تەرەققىيات مۇسابىقىسىگە زور تەسىر كۆرسەتكەن مەشھۇر شەخسلەرنى تاللاپ تونۇشتۇرغان يۈرۈشلۈك، كۆڭۈلدىكىدەك بالىلار ئوقۇشلۇقى.

بۇ كىتابلاردا مۇشۇ شەخسلەرنىڭ پارلاق ئىش-ئىزلىرى نۇقتىلىق تونۇشتۇرۇلۇپ، ئۇلارنىڭ ئېڭىلىمى-سۆنمىسى كۆرۈش قىلىش روھى نامايان قىلىنغان. بۇ تەرجىمىھاللارنى ئوقۇساق بىزنى بىلىمگە، ئىلھامغا ئىگە قىلىدۇ. مەنئى كۈچ - قۇۋۋەتكە ئېرىشتۈرىدۇ.

بۇ بىر يۈرۈش كىتابنىڭ سۈرەتلىرى نەپىس، تىلى ئاممىباب، چۈشىنىشلىك، ئوقۇشلۇق قىممىتى يۇقىرى بولۇپ، كەڭ ئۆسمۈرلەرنىڭ ياخشى ئۇستازى ھەم بېقىن دوستى بولالايدۇ.

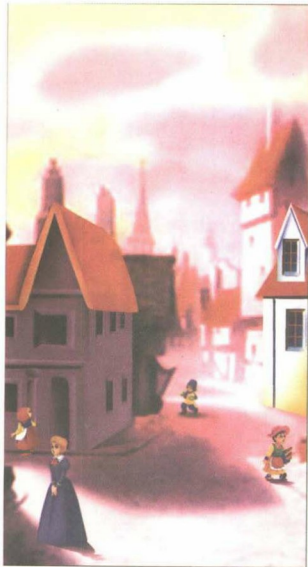
... خېلىن كېللىرىنىڭ ئىزچىمىھالى ...

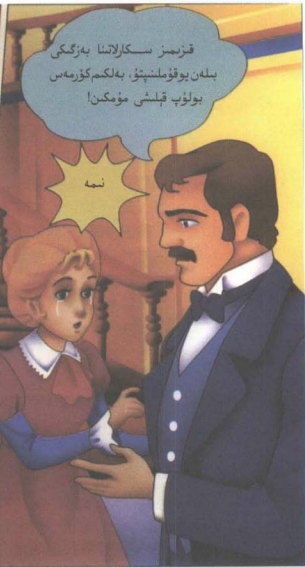
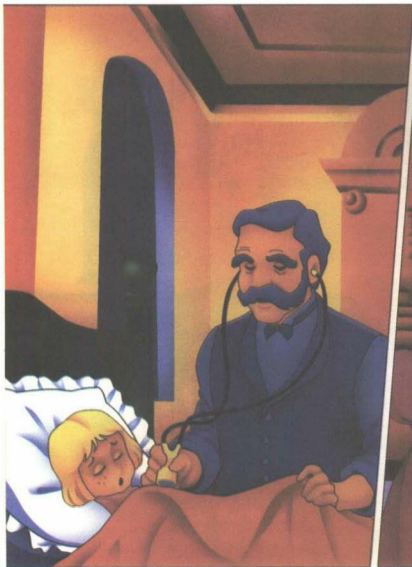
خېلىن كېللىرى دۇنياغا داڭلىق ئامېرىكىلىق ئەمە، گاس ئايال يازغۇچى، مائارىپشۇناس، شۇنداقلا خەير-ساخاۋەتچى. ئۇ 1880-يىلى 6-ئاينىڭ 27-كۈنى ئامېرىكا ئالاباما شتاتىنىڭ شىمالىدىكى تۇسكومبىيا بازىرىدا تۇغۇلغان. خېلىن بىر ياشقا كىرگەن چىغىدىلا تۇغما ئەقىللىقلىقى بىلىنىشىگە باشلىغان. ئۇ 19 ئايلىق بولغاندا، سكارلاتىنا بەزىگى سەۋەبىدىن كۆرۈش ۋە ئاڭلاش سېزىمىدىن مەھرۇم بولغان، بىراق ئۇ تەقدىردىن قىلچە ئاغرىنماي، ئوقۇتقۇچى سالىۋېن خانىمنىڭ ياردىمىدە نورمال كىشىلەر تەسەۋۋۇر قىلغۇسىز قىيىنچىلىقلار ئۈستىدىن غالىب كېلىپ سۆزلەشنى، بارماقلىرى ئارقىلىق «ئاڭلاش» نى ۋە بەش دۆلەتنىڭ يېزىقىنى ئۆگەنگەن. 24 يېشىدا خارۋارد ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ رەدىكىلىقى قىزلار ئىنستىتۇتىنى ئەلا نەتىجە بىلەن پۈتتۈرگەن. كېيىن ئىزچىل تۈردە ئەمەللەر مائارىپى ۋە مېھنەت خەير-ساخاۋەت ئىشلىرىغا كۈچ چىقارغان، ھەمدە «مېنىڭ ھاياتىم» قاتارلىق نۇرغۇن ئەدەبىي ئەسەرلەرنى يازغان، ئەسەرلىرىدە قەيسەر ئىرادە ۋە توختىماي ئالغا بېسىشتەك كۆرەش روھى ئىپادىلەنگەن بولۇپ، جەمئىيەتتە ناھايىتى كۈچلۈك تەسىر قوزغىغان.

2-دۇنيا ئۇرۇشى مەزگىلىدە، خېلىن نۇرغۇن جايلاردا ئۇرۇشقا قارشى نۇتۇق سۆزلىگەن، ئۇرۇش ئاخىرلاشقاندىن كېيىن ئۇ يەنە ھەرقايسى دۆلەتلەرگە زىيارەتكە بېرىپ، ئۇرۇشتا يارىلانغانلار ئۈچۈن ئىتائەت توپلاش ۋە ئەمەللەر پاراۋانلىق ئىشلىرى توغرىسىدا تەشۋىقات ئېلىپ بارغان.

1959-يىلى بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتى بىناسىدا خېلىن كېللىرىنى مۇكاپاتلاش يىغىنى ئۆتكۈزۈلۈپ، ئۇنىڭ ئىنسانىيەت ئۈچۈن قوشقان تۆھپىسى ۋە ئۆزىنى بېغىشلاش روھى مەدھىيەلەنگەن. ھەمدە «خېلىن كېللىرى خەلقئارالىق مۇكاپاتى» تەسىس قىلىنغان. 1964-يىلى ئۇ يەنە «ئامېرىكا زۇڭتۇڭى ئەركىنلىك مۇكاپاتى» غا ئېرىشكەن. 1968-يىلى 6-ئاينىڭ 1-كۈنى 88 ياشقا كېرەي دېگەندە بۇ دۇنيا بىلەن ۋىدالاشقان. خېلىن كېللىرى 87 يىللىق نۇرسىز، ئاۋازسىز، تىلسىز ھاياتىدا قەيسەرئانە روھى بىلەن پۈتۈن دۇنيانى زىلزىلىگە سېلىپ، دۇنيا خەلقىنىڭ ئىززەت-ھۆرمىتىگە ئېرىشكەن.

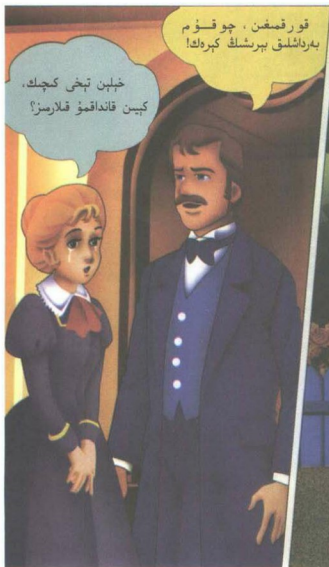
1 خېلىن كېلىپ 1880-يىلى ئامېرىكا ئالاباما شىتاتىدىكى بىر كىچىك بازىدا تۇغۇلغان، ئۇ بىر ياش چېغىدا كىشىنىڭ ئامراقلىقىنى كەلتۈرۈدىغان شوخ، ئوماق قىز ئىدى.

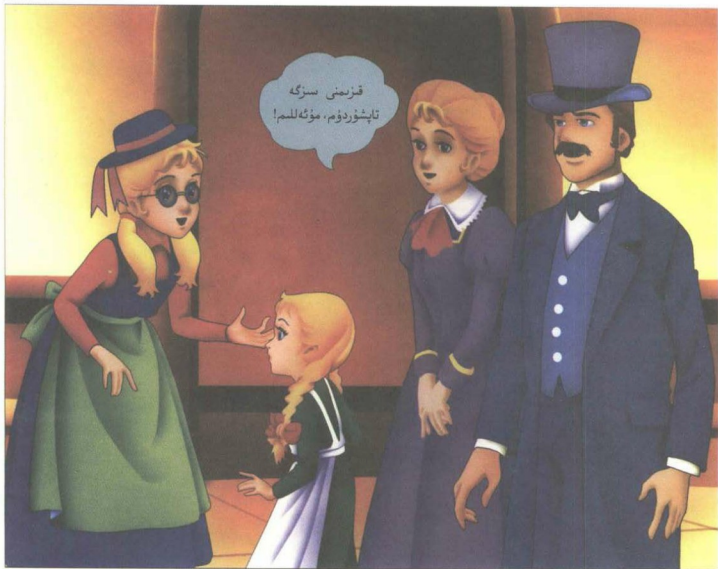
قىزىمىز سىكارلاتنا بەزىگى
 بىلەن يوقۇملىنىپتۇ، بەلكىم كۆرەس
 بولۇپ قېلىشى مۇمكىن!

نمە

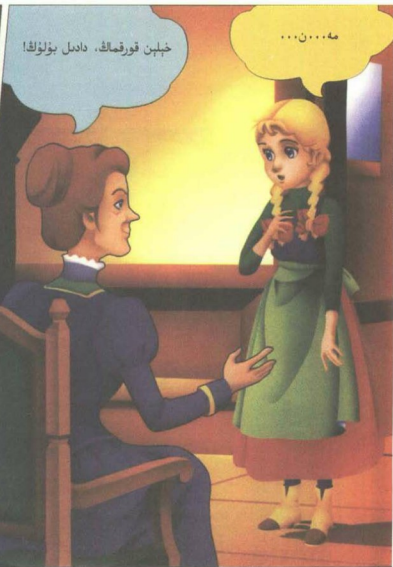
2 ئۇ بىر يېرىم ياشقا كىرگەندە قورسىقى تۇيۇقسىز قاتتىق ئاغرىپ قورقۇنۇچلۇق سىكارلاتنا بەزىگى بىلەن يوقۇملىنىدۇ، بۇنىڭ بىلەن ئۇ كۆرۈش ۋە ئاڭلاش سېزىمىنى يوقىتىپ گاس، گاجا، ئەما بىر مېيىپ قىزغا ئايلىنىپ قالىدۇ.

3 ئىللىقلىق ۋە خۇشاللىققا تولغان ئائىلە شۇنىڭدىن باشلاپ غەم-قايغۇغا پاتىدۇ. لېكىن شوخ، ئوماق خېلىنىڭ قەلبىدە سىرتقى دۇنياغا نىسبەتەن زور قىزغىنلىق بار ئىدى. ئۇ نېگىش سەزگۈسىگە تايىنىپ ھايۋانلار بىلەن بىرگە ئوينىيتتى.

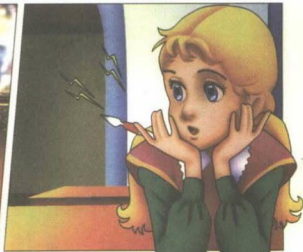
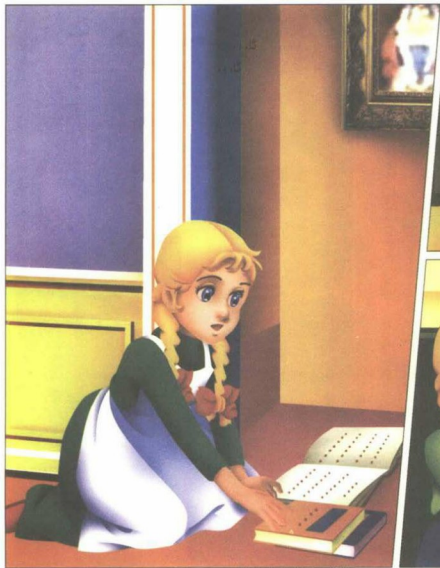
4 خېلىن ئالتە باشقا كىرگەن يىلى ئاتا-ئانىسى ئۇنى ياخشى تەربىيەلەش ئۈچۈن ئەمەلدار مەكتىپىنىڭ ئوقۇتقۇچىسى سابلۇپىن خانىمنى ئائىلە ئوقۇتقۇچىلىقىغا تەكلىپ قىلدۇ.

5 سەككىز يېشىدا خېلىن كۆپ سۆز ۋە سۆز بىرىكىملىرىنى ئۆگىنىپ بولىدۇ. 10 يېشىدا بوستون ئەمەلار مەكتىپىگە كېلىپ، مەكتەپ مۇدىرى فۇللىر خانىمنىڭ يېتەكچىلىكىدە ھەجىلەپ بولسىمۇ بىر قانچە ئۇيغۇر ئادىنى گەپلەرنى دېيەلەيدىغان دەرىجىگە يېتىدۇ.

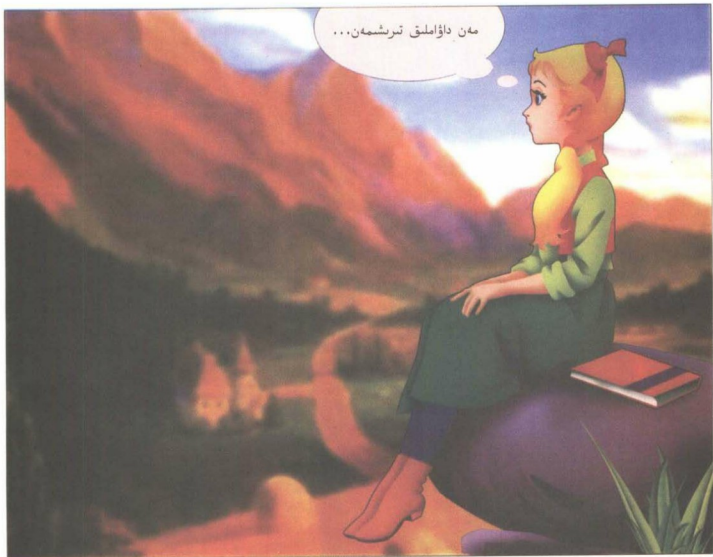
6 كېيىن ئۇ يەنە بوستون ئەما، گاس-گاجىلار مەكتىپىگە كېلىپ ئوقۇيدۇ، ئۇ ھەم ئەما ھەم گاس بولغاچقا ئۆگىنىشتە نورمال كىشىلەر ئويلاپمۇ يېتەلمەيدىغان قىيىنچىلىقلارنى يېڭىشقا توغرا كېلەتتى، جاپالىق تېرىشىش ئارقىلىق ئۇ يەتتە پەن دەرسىنىڭ ھەممىسىدە ئەلا نەتىجىگە ئېرىشىدۇ.

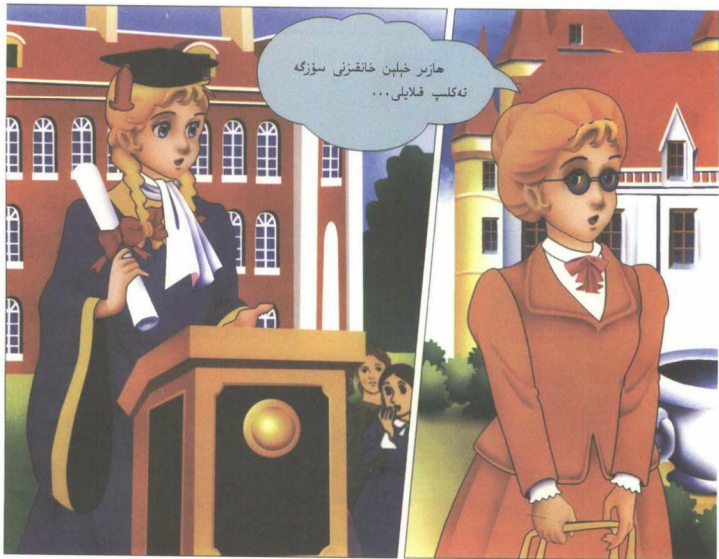
7 ئۇ مەكتەپتە تارىخ، تىل ۋە ئەدەبىياتقا دائىر نۇرغۇنلىغان كىتابلارنى ئوقۇيدۇ، تاۋۇش چىقىرىش قائىدىلىرى ۋە لەۋ ھەرىكىتى بىلەن ئوقۇش ئۇسۇلىنى قەتىق قىلىپ مەشىق قىلىپ، بارا-بارا سۆزلىيەلەيدىغان بولىدۇ.

8 1900-يىلى خېلىن داغلىق خارۋارد ئۇنىۋېرسىتېتى رەدكلىپقى ئىستىتۇتغا ئوقۇشقا كىرىدۇ. ئوقۇش پۈتتۈرگەندىن كېيىن ئۇ مول بىلىمگە ئىگە. دۇنيادىكى تۇنجى گاس-گاچا ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى بولۇپ قالدۇ.

9 خېلىن: "ھەقىقىي بىلىمگە ئېرىشمەكچى بولغان كىشى، چوقۇم 'مۈشكۈلات تېغى'غا مۇستەقىل ياشىشى كېرەك، تاغ چوققىسىغا چىقىدىغان تۈپتۈز يول بولمىغانىكەن، ئەگرى-توقاي يوللار بىلەن بولسىمۇ چوقۇم چىقىشىم كېرەك." دېگەن.

هازىر خېلېن خانقىزنى سۆزگە
تەكلىپ قىلايلى...

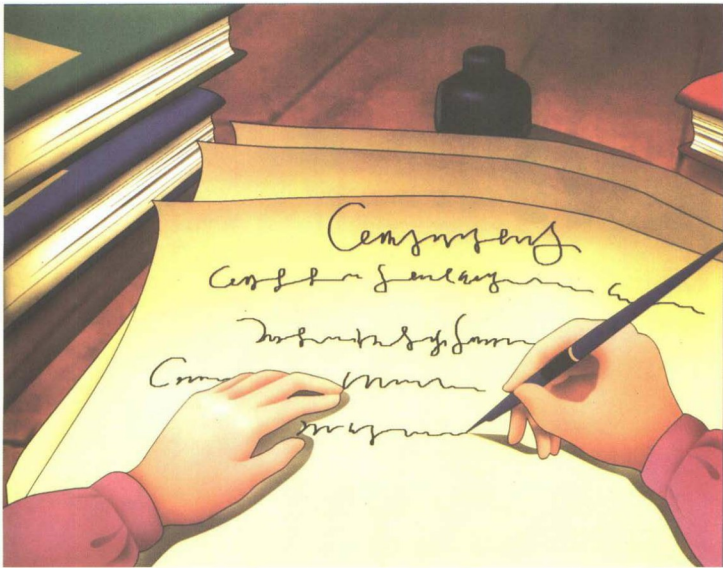
10 خېلېننىڭ ئالىي مەكتەپنى پۈتتۈرگەنلىك خەۋىرى پۈتۈن دۇنيانى زىلزىلىگە سالدى. شۇ يىلى دۇنيا كۆرگەزمىسى يىغىندا خېلېن ئۈچۈن مەخسۇس "خېلېن كېلېر كۈنى" تەسىس قىلىندۇ. يىغىندا خېلېن ئوقۇتقۇچىسى ساھابىنىڭ ياردىمىدە تاجايىپ نەسىرلىك بىر مەيدان نۇتۇق سۆزلەيدۇ.

11 كېيىن خېلىن كېلىپ بارلىق زېھنىنى ئەمالار ۋە گاس-گاجىلار خىزمىتىگە بېغىشلايدۇ. 1906-يىلى ئۇ ماسساچۇسېتس شتاتى ئەمالارنى قۇتقۇزۇش جەمئىيىتىنىڭ ئەزالىقىغا تەيىنلىنىپ، نۇرغۇن ئىجتىمائىي مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئالىدۇ.

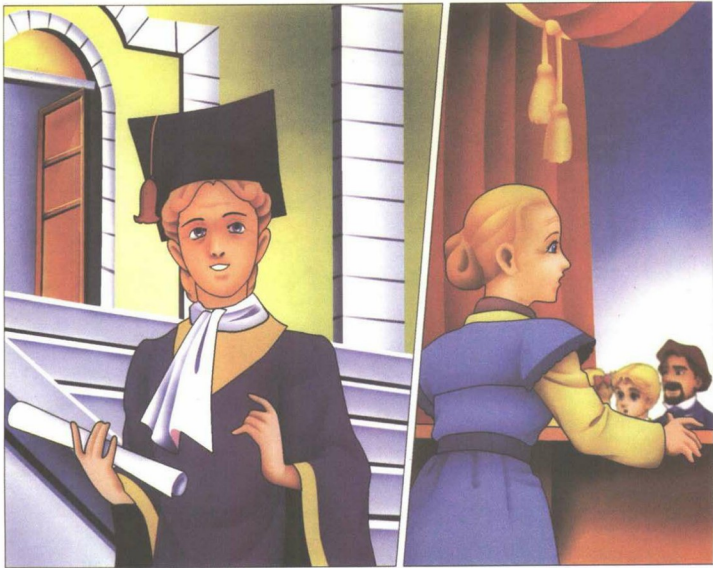
12 خېلىن كېلىپ ئامېرىكىنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا سەييارە نۇتۇق سۆزلەش بىلەن بىرگە يەنە ئامېرىكا ئەمەلدار فوندى جەمئىيىتى قۇرۇشقا ئاكتىپلىق بىلەن تەييارلىق كۆرۈدۈ، يەنە ئەمما ۋە گاس-گامپلارنىڭ مائارىپ ۋە پاراۋانلىق ئىشلىرى ئۈچۈن دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىغا بېرىپ سەييارە نۇتۇق سۆزلەيدۇ.

13 خېلىن كېلىپ «ئۇمدۇرلىق»، «قاراڭغۇلۇقتىن چىقىش»، «مەن تۇرۇۋاتقان دۇنيا»، «مېنىڭ ھاياتىم» قاتارلىق ئون نەچچە پارچە ئەسەر يېزىپ، ئۆزىنىڭ كەچۈرمىشى ئارقىلىق مېيىلارغا ئۆز كۈچىگە تايىنىپ ئالغا ئىلگىرىلەش توغرىسىدا ئىلھام بېرىدۇ.

14 ئۇنىڭ نامى چىققانسىرى، ئىجتىمائىي پائالىيەتلىرى كۆپىيىشكە باشلايدۇ. خېلىن ئۇزىنىڭ جەمئىيەتتىكى تەسىرىدىن پايدىلىنىپ كىشىلەرنىڭ مېھىپىلارنى چۈشىنىشىنى مۇراجىئەت قىلىپ، جەمئىيەتنىڭ ھەر تەرەپلىمە ياردىمىنى قولغا كەلتۈرۈشكە تىرىشىدۇ. شۇ تۈپەيلى كىشىلەر تەرىپىدىن "يورۇقلۇق ئەلچىسى" دەپ تەرىپلىنىدۇ.

15 1931- يىلى خېلىن كېلىپلەر فىلادېلفىيە تېمپول ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ فىلولىگىيە پەنلىرى بويىچە دوكتورلۇق ئۇنۋانىغا ئېرىشكەن، كېيىن يەنە گلاسگوۋ ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ قانۇن پەنلىرى بويىچە دوكتورلۇق ئۇنۋانىغا ئېرىشكەن. ئۇ يەنە ئامېرىكا ئەمالار فوندى جەمئىيىتىنىڭ ئاساسلىق رەھبەرلىرىنىڭ بىرى.

16-1941-يىلى، 2-دۇنيا ئۇرۇشى مەزگىلىدە ئامېرىكا زۇختۇڭى رۇزۋېلتنىڭ تەكلىپى بىلەن خېلىن ئامېرىكىنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىكى چوڭ-كىچىك دوختۇرخانىلارغا بېرىپ ئۇرۇشتا كۆزىدىن ئايرىلغان جەڭچىلەردىن ھال سوراپ ئۇلارغا مەدەت بېرىدۇ.

17 1946-يىلى، خېلېن كېلېر دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىكى ئەما، گاس، گاجىلارغا ياردەم بېرىش ئۈچۈن، ئىلگىرى-ئاخىر بولۇپ ياۋروپا، ئاسىيا، ئافرىقا، ئوكيانىيە قىتئەلىرىدىكى ئون نەچچە دۆلەتنى ئايلىنىپ، مېيپىلارغا يورۇقلۇق ۋە ئۈمىد بېغىشلايدۇ.

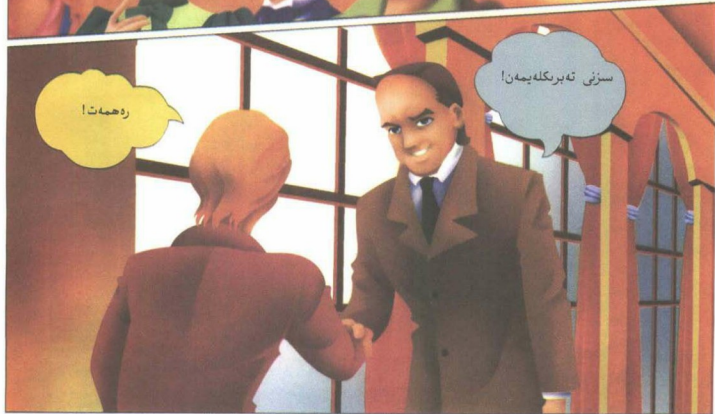
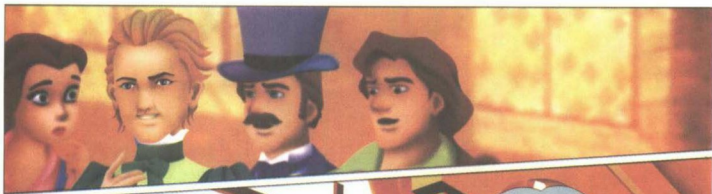
18 خېلىن كېلىپ ئېلىمىزنىڭ شاخىي، نەنجىڭ، چېڭدۇ قاتارلىق شەھەرلىرىگە كاتىپى ئەۋەتىپ، شۇ جايدىكى ئەما، گاجا بالىلارنى يوقلىغان، چېڭدۇدىكى ئەما، گاس-گاجىلار مەكتىپىگە كۆپ قېتىم پۇل ئىشائە قىلىپ، بالىلارغا بولغان مېھرىبانلىقنى يەتكۈزگەن.

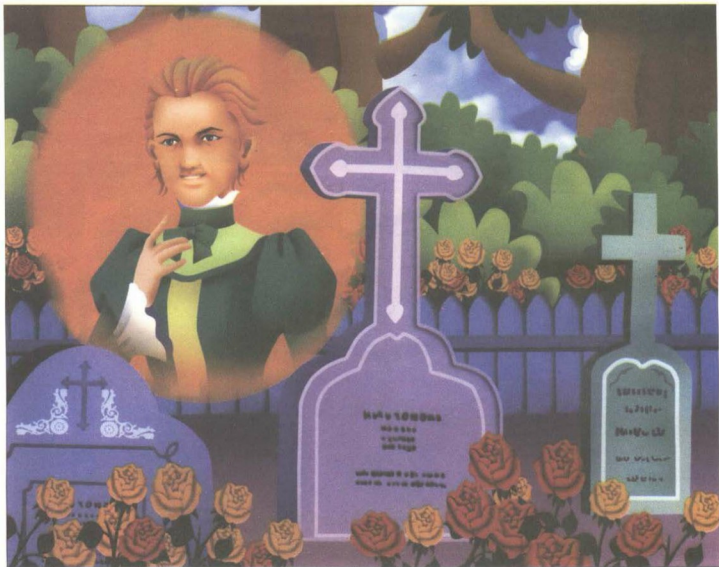
19 1953-يىلى ئامېرىكىدا «تىز پۈكمەس ئىنسان» ناملىق ھۆججەتلىك فىلىم قويۇلدى. بۇ فىلىم پۈتۈن دۇنيا خەلقىگە خېلىن كېلىپىرنىڭ ئېگىلمەس-سۇنماش ئىرادىسىنى ۋە تەقدىر ئۈستىدىن غالىب كېلىشتەك ھايات مۇساپىسىنى تەسىرلىك تەسۋىرلەپ بەرگەن ئىدى.

20-1959-يىلى، ب د ت پۈتۈن دۇنيا مىقياسىدا ئۇنىڭ ئىسمى بىلەن ئاتالغان "خېلېن كېلېپرنى قارشى ئالسىمىز" نى قوزغاپ، كىشىلەرنى ئۆز مېھرى - مۇھەببىتى بىلەن دۇنيادىكى مېيىپ بالىلارغا ياردەم بېرىشكە چاقىرغان.

21 1964-يىلى، ئامېرىكا زۇڭتۇڭى 85 ياشلىق خېلېن كېلېرغا "ئەركىنلىك مۇكاپاتى" بېرىپ ئۇنىڭ تەقدىر ئالدىدا تىز پۈكمەيدىغان روھى ۋە پۈتۈن دۇنيادىكى مېھپىلار خىزمىتى ئۈچۈن قوشقان زور تۆھپىسىنى تەقدىرلىگەن.

22 خېلىن كېلىپ 1968-يىلى 6-ئايدا 88 يېشىدا ۋاپات بولغان. بىز ئۇنىڭ: "داىم قۇياشقا يۈزلىنىپ تۇرغان كىشى، ئۇزىنىڭ ئارقىسىدىكى قارا كۆلەڭگىنى كۆرمەيدۇ" دېگەن سۆزىنى ئىسمىزدىن چىقارمايمىز.

图书在版编目 (CIP) 数据

海伦·凯勒：维吾尔文/随力等编；繆维等绘；古扎丽·阿克力译。—北京：民族出版社，2008.6
(托起明天的太阳·世界杰出人物丛书)

ISBN 978-7-105-09377-9

I. 海… II. ①随…②繆…③古… III. 凯勒, H. (1880-1968) —生平事迹—少年读物—维吾尔语 (中国少数民族语言) IV. K837.127=533

中国版本图书馆CIP数据核字 (2008) 第 083674号

本书根据农村读物出版社2004年1月第1次印刷
版本翻译出版

بۇ كىتاب چوڭگو يېزا ئوقۇشلۇقلىرى نەشرىياتىنىڭ 2004-يىلى
I-نەشرى I-باسمىسىغا ئاساسەن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى.

翻 译：古扎丽·阿克力
责任编辑：卡哈尔·普拉提
责任校对：沙塔尔·沙拉木
制 作：沙塔尔·沙拉木

تەرجىمە قىلغۇچى : گۈزەلئاي ئاقىل
مەسئۇل مۇھەررىر : قاهار پولات
مەسئۇل كۆرۈڭچى :
بەتچىك : ساتتار سالام

出版发行：民族出版社

社 址：北京市东城区和平里北街14号

电 话：010-64290862

邮 编：100013

印 刷：北京艺辉印刷有限公司

经 销：各地新华书店

开 本：889毫米×1194毫米 1/24 印张：1

版 次：2008年6月第1版

2008年6月第1次印刷

印 数：0001—3000册

书 号：ISBN 978-7-105-09377-9/K.1407 (维39)

定 价：5.00元

نەشر قىلغۇچى : مىللەتلەر نەشرىياتى
ئادرېسى : بېيجىڭ شەھىرى خېيىڭلى شىمالىي كوچا 14- قورۇ
پوچتا نومۇرى : 100013
تېلېفون نومۇرى : 010-64290862
باسقۇچى : بېيجىڭ يىخۇي باسماچىلىق چەكلىك شېركىتى
ساتقۇچى : جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرى
نەشرى : 2008 يىلى 6- ئايدا 1- قېتىم نەشر قىلىندى
بېسىلىشى : 2008- يىلى 6- ئايدا بېيجىڭدا 1- قېتىم بېسىلدى
ئۆلچىمى : 889×1194 م.م 24 كەسلەم باسما تاۋىقى 1
سانى : 0001-3000
باھاسى : 5.00 يۈەن

翻 译：古扎丽·阿克力
 责任编辑：卡哈尔·普拉提
 责任校对：卡哈尔·普拉提

ھەقىقىي پىداگىيە ھېرىپى چارچاشنىڭ
 نېمىلىكىنى، مەغلۇبىيەتنىڭ نېمىلىكىنى
 بىلمەيدۇ.

— خېلىن كېلىپ

ISBN 978-7-105-09377-9

9 787105 093779 >

定价：5.00 元